İDİL

RESİMLERDEKİ HİKÂYE: MOİRA'NIN KADER İPİ

Uğur KARABULUT
Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Bölümü, Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, karabulutugur88@gmail.com, ORCID:0000-0002-9989-3800

Mehmet ÖZKARTAL
Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, mehmetozkartal@sdu.edu.tr, ORCID:0000-0002-9079-3977

Karabulut, Uğur ve Özkartal, Mehmet. "Resimlerdeki Hikâye: Moira'nın Kader İpi". idil, 115 (2024/3): s. 430–446.
doi: 10.7816/idil-13-115-10

ÖZ

Bu makale Klasik Yunan ve Roma mitolojisindeki yaşamın dokusu ve kaderin işleyişi olarak betimlenen Moirai (Yunan) Fatae (Roma) tanrıçalarının sanatsal temsilleri ile resim sanatında var olan betimsel evrimlerini ele almaktadır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu makalede literatür taraması ve resim analizi teknikleri kullanarak "Kader" ve "Ölüm" kavramlarına, Moira'ların tarihsel ve mitolojik arka planına, resim sanatçıları tarafından bu figürlerin temsiline odaklanarak bu konunun sanat tarihindeki yerine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Moira'lar kader ve ölümün temsilcileri olarak sadece mitolojik anlatılarda değil, aynı zamanda sanatın çeşitli dallarında da önemli bir yer tutmaktadır. Resim sanatı çerçevesinde ortaya konulan eserlerde sıklıkla karşılaştığımız bu figürler, bu sanatın farklı dönemlerinde çeşitli sanatçılar tarafından ele alınmış ve yorumlanmıştır. Gerekli literatür taraması yapıldığında bu tanrıçaların hem mitolojik hikayelerde hem de sanatsal eserlerde sıkça işlenmiş olduğu, özellikle mitolojik anlatılarda kader ve ölümün somutlaştırılması açısından bir temsil niteliğinde ön plana çıktığı görülmüştür. Resimlerinde bu tanrıçaları simgesel anlamda kullanan pek çok sanatçı incelendiğinde ise figürleri betimlerken kullanılan temalarda benzerlik görülse de yaşadıkları sanatsal dönemin etkileri ve sanatçı üslup ve yaklaşımlarından dolayı önemli farklılıklar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kader, Mitoloji, Moira, Ölüm

Makale Bilgisi:
Geliş: 17 Aralık 2023 *Düzeltme:26 Ocak 2024* *Kabul: 20 Şubat 2024*

2024 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Her canlı doğduktan sonra belirli bir süre yaşamakta ve bu yaşam nihayetinde bir gün sona ermektedir. Bu evrensel yaşam süreci, farklı kültürlerdeki insanların yaşama biçimlerini çeşitlendirmekle kalmamakta aynı zamanda dini inanışlar gibi farklı pek çok etken sayesinde var olduğu toplumlarda derin izler bırakmaktadır. İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana, insanlar sürekli bir yaşam mücadelesi içinde bulunmaktadır. Bu mücadele, hayatta kalma çabası olarak da ifade edilebilir. Bazıları bu durumu doğanın insana karşı gösterdiği zorluklar olarak yorumlarken, bazıları dini inançları çerçevesinde kader olarak tanımlamışlardır. Raphals'a göre; "Kader, önceden ve değişmez bir biçimde belirlenmiş olay akışıdır" (Raphals, 2003: 537). Bu, bireylerin ve toplumların yaşamlarının doğmadan önce belirlendiği ve bu yaşamın bir kader olarak algılandığı anlamına gelmektedir. Kader kelimesi daha detaylı incelendiğinde özellikle dünya dinlerinde çeşitli tanımları ve rolleri bulunurken mitolojik anlatılarda pek çok farklı hikayeleri olduğu görülmüştür. Ancak, bu farklı anlatılar arasında canlı yaşamlarının bir ömür ipliğine bağlı olması gibi bazı benzerlikler de dikkat çekmektedir. Bu makalenin odak noktasını oluşturan ölüm ve kader kavramları, Yunan mitolojisinde Moira tanrıçaları aracılığıyla ele alınmaktadır. Bu tanrıçalar, Yunan mitolojisinde yaşam ipliklerinden sorumludur ve bu nedenle bireylerin hayatlarında önemli bir yere sahip figürlerdir. İnsan yaşamında ve Mit'ler de önemli yere sahip olan bu tanrıçalar ve konular, pek çok sanatçının yaşamı dışında tuvallerinde de etkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Bu süreçte de sanatçılar kullandıkları figürlerde bu tanrıçaların Yunan mitolojisindeki rollerini ve görevlerini detaylı bir şekilde yansıtmayı başarmışlardır. Günümüze kadar ortaya konulmuş pek çok eser ilk bakıldığında aynı temayı bizlere anlatmaktadır. Ancak sanat tarihinin farklı dönemleri çatısında incelendiğinde üslup açısından farklılıklar meydana gelmiş ve ortaya çıkan eserlerde akımsal bir etkinin izleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Her dönemin sanatçıları, Moira figürlerini kendi estetik anlayışları ve dönemlerinin sosyo-kültürel bağlamı içinde yeniden yorumlamıştır. Örneğin, Orta Çağ'da Moira figürleri genellikle dini ve ahlaki dersler veren tasvirlerde kullanılırken Rönesans ve Barok dönemlerinde daha dramatik ve duygusal bir biçimde ele alınmıştır. Bu dönemlerde Moira, insan hayatının kaçınılmaz akışını ve kaderin değişmezliğini vurgulayan bir tema olarak ön plana çıkarken 20. yüzyıllarda Sembolizm ve Sürrealizm gibi akımların etkisiyle daha soyut ve simgesel bir biçime evrilmiştir.

Yunan Mitolojisinde Kader ve Kaderin Tanrıçaları

Mitoloji, mit biliminin konusudur ve "Mit" çeşitli biçimlerde tanımlanabilmekte ve genellikle bir varoluş öyküsüne atıfta bulunmaktadır. Mitler, bir nesnenin veya olgunun nasıl meydana geldiğini ve varlığını sürdürme biçimini anlatmaktadır. Ayrıca, gerçekleşmiş ve gerçeklik kazanmış olayları ifade etme amacı da taşımaktadır (Artun, 2009: 35). Bu tanımlar, mitolojinin sadece fantastik öğeler içermediğini, aynı zamanda toplumların kolektif bilincinde yer alan tarihsel ve kültürel gerçeklikleri de barındırdığını göstermektedir. Her toplumunun kendine ait bir mitolojisi bulunmaktadır ve bu mitolojiler belirli hikâyelerden oluşarak o toplumun kültürel yapısını yansıtmaktadır. Mitolojide yer alan bu hikâyelerin hepsi bir hayalin ürünü olarak ortaya çıkmamıştır. Örneğin tufan olayı sadece kutsal kitaplarda değil aynı zamanda eski uygarlıkların oluşturduğu mitlerde de yer almıştır. Bu durum ise tarihi kazı ve araştırmalar sonucunda bu tufan olayının gerçek olduğu kanıtlanmıştır (Erdoğan, 2007: 3). Bu örnek, mitolojik anlatıların sadece hayali kurgular olmadığını, aynı zamanda tarihsel olayların ve doğal afetlerin sembolik yansımaları olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle mitolojik hikâyeler, sadece efsaneler ve masallar olarak değil, aynı zamanda tarihsel ve kültürel gerçekliklerin bir yansıması olarak da değerlendirilmelidir.

Antik Yunan kültüründe tanrı ve tanrıçalar, insanlığın en mükemmel örnekleri olarak kabul edilirken Yunan mitolojisindeki kökenleri M.Ö. 1000 yıllarına, özellikle Homeros'un eserleri sayesinde bu tarihin daha da gerisine uzanmaktadır. İlyada ve Odysseia, bu döneme ait günümüze ulaşan en eski yazılı belgeler arasında yer almaktadır. Bu eserde de bahsedildiği gibi Yunan mitolojisine göre, tanrılar göğün derinliklerinde, Olympos Dağı'nın zirvesinde ikamet ederler. Zeus, gök tanrısı olarak tanrıların ve insanların babası olarak bilinir ve Olympos'ta yaşar.

Zeus, hak ve adaletin, dünya düzeninin ve kaderin koruyucusu olarak tasvir edilir. Homeros'a göre, Zeus insanlarla doğrudan iletişim kurmaz, elçileri aracılığıyla iletişimini sürdürür. Zeus'un bu şekilde yüceltilmesi, Yunan politeizminde Henoteizme (tek tanrıya yönelme) eğiliminin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu yüceltme sürecinde, "bazı tanrılar Zeus'un bünyesinde erimiş, bazıları ise Zeus'un çeşitli isimlerinde varlığını sürdürmüştür (Sarıkçıoğlu, 2002: 69). Yeryüzünün oluşumu, insanların ve diğer canlıların yaratılışı, iyilik ve kötülük, kader, ölüm gibi konular, mitolojinin ana temaları arasında yer almaktadır. Bu temalar, sadece düşündüren

ve inandıran hikâyelerden ibaret değildir; belirli sanatsal dönemlerde, ünlü ressamlar tarafından tuvallere aktarılarak, insanlar üzerindeki etkileri pekiştiren bir göreve de sahiptir. Özellikle "Kader" kavramı, birçok mitolojik öyküde olduğu gibi Yunan mitolojisinde de merkezi bir rol oynamaktadır.

Yunan Mitolojisinde, Moira kavramı üzerinden kader anlayışını açıklayabilmek mümkündür. Moira pay eden, paylaştıran anlamına gelmekle birlikte insanın yaratılış öncesi payına düşen ve kesinlikle değiştirilemeyen alın yazısını ya da kaderini simgeleyen Yunan tanrıçaları için kullanılmaktadır. Moira, Yunan mitolojisinde insanın doğumundan önce belirlenen ve değişmez olarak kabul edilen alın yazısı ya da kaderi simgeleyen tanrıçaları temsil etmektedir. Moria'lar, Zeus ve Themis'in kızları, Horae'nin kız kardeşleri olarak tanımlanmaktadır. Hesiodos'un eserlerinde, insanların rızkını belirleyen üç kardeş olarak da betimlenmektedir (Erhat, 2000: 207). "Bu üç kardeşin isimleri Lachesis, Clotho ve Atropos'tur" (Yorgun, 2018: 68).

Moiralar, eski Yunan olimpiyat tanrıları sistemindeki en tartışmalı karakterlerden biri olarak görülmektedir. Pek çok yazarın, Moira'ların doğası hakkında farklı yorumlamalarda bulunduğu görülmüştür. Bazı görüşlere göre bu tanrıçalar ilahi kaderin bağımsız bir düzenleyicisi olarak diğer tanrılara itaat etmedikleri kabul edilmekte ve diğer tanrıların da kaderin önünde boyun eğdikleri düşünülmüştür.

Moira'lar, özellikle eski Yunanlıların günlük dini bilincinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü Yunanlılar, bu tanrıçaların yaşayan her bireyin "Kader İpini" ördüğüne inanmaktadırlar. Bu tanrıçalardan Clotho, bir kişinin doğumunu simgeleyen ipliği bükmekte; Lachesis, hayatın akışını belirleyen ipliği ölçmekte; Atropos ise, insanın hayatına son vermek için ipliği kesmektedir (Babitsky, 2020).

Moiralar, insanların ömür paylarını belirlemenin yanı sıra, mutluluk ve mutsuzluk dağıtımında da rol oynamaktadır. Ölüm tanrıçası olan Ker'ler ile benzerlik gösteren Moira'lar, Antik Yunan'da, başlangıçta soyut bir kavram olarak ele alınırken bu güç ve evrensel yasa zamanla insan formunda somutlaşan tanrıçalar olarak tasvir edilmeye evrilmiştir. Bu evrim, Moira tanrıçalarının resim, mimari ve edebiyat gibi çeşitli sanat dallarında yaratılan eserlerde betimlenmesine yol açmıştır. "Edebiyatta Moira kardeşlerin yansımaları geniştir. Bunların en bilineni William Shakespeare'in 'Macbeth' adlı oyunundaki cadılar ile Moira'lar arasındaki benzerliktir. Birçok araştırmacı, bu oyundaki cadılar ve Moira'lar arasında paralellikler olduğunu belirtmiştir" (Shamas, 2007: 75). İspanyol edebiyatında da benzer atıflar mevcuttur. Örneğin, "İspanyol şair Antonio Enríquez Gómez, bir sonesinde Moira kardeşlerden bahsetmiştir" (Del Pilar Coucerio, 2012: 452). Tanrıçaların bu kadar farklı sanat alanlarında tasvir edilmesi, insanların mitolojiyi esin kaynağı olarak kullanmalarının önemli bir yansımasıdır. Antik Roma ve Yunan mimarisinde Moira'lar sıklıkla heykel formunda karşımıza çıkarken Giovanni Antonio Bazzi, William Blake, Francisco Goya, Friedrich Paul Thumann gibi önemli sanatçıların tarafından resim sanatı içerisinde pek çok farklı üslupta tasvir edilmiştir. Bu sanatçıların eserlerindeki Moira tasvirleri, üsluplarına göre şekillenmiş ve bulundukları dönemin sanatsal akımlarının özelliklerini yansıtmıştır. Tasvirler, güzellik ve çirkinlik kavramlarının göreceliği bağlamında, sanat çalışmalarında tartışma konusu olabilmektedir. Yapılan betimlemelerde bu tanrıçalar iki kişiden oluşabildiği gibi çoğunlukla üçleme olarak tasvir edilmiştir. Figürler mitlerde anlatıldığı gibi göstergebilim çerçevesinde insanların ömrünü temsil eden ipler ile kompozisyon içerisindedir. Resimlere ilk bakıldığında, Antik Yunan'daki kadınların tipik olarak yaptığı eğirme ve dokuma işleri ön plana çıkar. Bu iki görev, Antik Yunan'daki kadınların beklenen emeğinin ve kadınlık beklentilerinin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Eğirme ve dokuma için hayatta kalan birincil kanıtlar (iplikçilerin ve dokumacıların tasvirleri) tekstil üretiminin kadınların yaşamlarında ve sosyal rollerinde oynadığı önemli rolü desteklemektedir. Aslında tanrıçaların ve mitolojik kahraman kadınların dokumacılar ve iplikçiler olarak tasvir edilmesi, eğirme ve dokumanın dini metinlerde ve uygulamalarda bu kadar önemli bir yere sahip olmasının bir göstergesi niteliğindedir. Bu tasvirler, mitolojik figürlerin sanat eserlerinde nasıl işlendiğini ve Antik Yunan toplumundaki kadınların yaşam tarzları ve rolleri hakkında değerli bilgileri sunmaktadır.

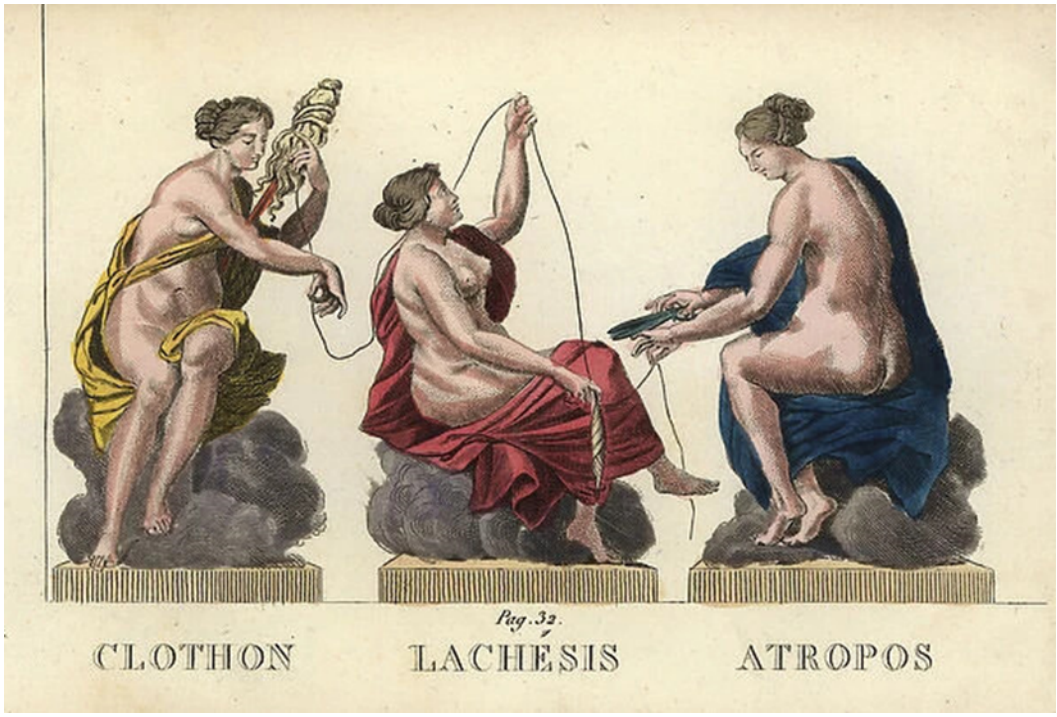

Resim 1: Jacques Louis Constant Lacerf, "Clotho, Lachesis ve Atropos", c.1820, Blanchard, Paris

Fransız sanatçı Jacques Louis Constant Lacerf'in (1786–1829) Moira'lar üzerine yaptığı çalışma, bakır gravür levha tekniğiyle oluşturulmuş bir eserdir. Bu eserde, tanrıçalar mitolojik hikâyelerde anlatıldığı gibi kendi görevlerini net bir şekilde icra ederken tasvir edilmiş durumdadır. Clotho, elindeki ipliği bükerken; Lachesis, bu ipliği ölçmekte; Atropos ise, ipliği kesmektedir. Bu çalışmada, mekânsal anlamda derinlik olmaması, kompozisyonun basitliğine ve odak noktasının tanrıçaların eylemleri üzerine kurulmasını sağlamaktadır. Lacerf'in bu eseri, Moira'ların görevlerini ve rollerini vurgulayan, mitolojik anlatıya sadık bir yorum imkânı sunmaktadır. Sanatçının bu yaklaşımı, Moira'ların mitolojik önemini ve insan hayatındaki rollerini sanatsal bir ifadeyle ön plana çıkarmaktadır. Eserin sadeliği, mitolojik figürlerin görevlerine ve eylemlerine odaklanmayı sağlamakta bu da izleyicinin dikkatini mitolojik unsurlara yöneltmesine izin vermektedir. Lacerf'in bu eseri, diğer sanatçılar tarafından yapılan Moira tasvirleriyle kıyaslandığında daha sade bir yaklaşım sergilemektedir. Figürler Antik Yunan sanatında tanrı ve tanrıçaların çıplaklığı sıklıkla idealize edilmiş insan formunun bir yansıması olarak kullanılmıştır. Bu, onların ölümlü insanlardan üstün ve kusursuz varlıklar olduğunu vurgulamaktadır. Bu sebeple sanatçının tanrıçaları çıplak olarak tasvirlemesi eserin önemli bir özelliği olarak öne çıkarken Yunan tanrıçalarının kusursuz güzelliğini simgelemek amacıyla yapılmış olabilirliğini arttırmaktadır. Bu eser aynı zamanda Moira'ların sanat tarihindeki çeşitli yorumlarına kıyasla, mitolojik figürlerin daha soyut ve sembolik bir temsilini de sunmaktadır. Sanatçının mitolojik hikâyeleri ve karakterleri kendi sanatsal vizyonu çerçevesinde yorumlama biçimini de göstermektedir. Bu tür eserler, sanat tarihindeki mitolojik figürlerin çeşitli yorumlarının anlaşılmasına katkıda bulunurken bu figürlerin farklı sanatçılar tarafından nasıl ele alındığını inceleyebilmenin en önemli unsurları durumundadır.

Resim 2: Henry Siddons Mowbray, Destiny (Kader), 1896, Güzel Sanatlar Müzesi, Boston, MA

Amerika'lı sanatçı Henry Siddons Mowbray'in (1858-1928) "Destiny (Kader)" adlı eseri, Moira'ları diğer figürlerle bir arada canlandıran etkileyici bir çalışmayı temsil etmektedir. Klasik efsaneden hariç başka bir konuyu anlatır gibi görünen resimden; masanın ucunda birlikte oturan üç kadının hepsi de tanrıça gibi görünmediğinden, bu eser dikkatli bir incelemeyi gerektirmektedir. Clotho, kompozisyonun sağ tarafında yer alırken, elinde bir iplik ağı tutmaktadır. Lachesis, Clotho'nun arkasında, ondan bir iplik alırken Atropos ise, sol tarafta, elinde bir makasla betimlenmiştir. Eserde toplam beş figür bulunması, her birinin Kader tanrıçası olarak görünmemesine neden olmaktadır. Bunun nedeni ise Moira tasvirlerini içeren resimlerin genellikle üçleme şeklinde oluşturulmasıdır. Çalışma, perspektif sınırları içinde oluşturulmuş ve renk kullanımıyla belirli bir derinlik algısı oluşturmuştur. Ayrıca, antik dönem mimari esintileri taşıyan iki sütun dikkat çekicidir. "Destiny" adlı bu sanat eserinde, ölümlü olarak kabul edilebilecek, tanımlanamayan figürlerin varlığı, esere derin bir anlam katmaktadır. Bu ölümlüler, sanat eserine rastgele eklenmiş gibi görünse de Mowbray'in daha derin bir mesaj vermek istediği düşünülebilir. Ölümlülerin kaderlerine Moira'lar karar veriyor olsa da bu figürlerin kendi seçimlerini yapma ve kendi kaderlerini şekillendirme yeteneğine sahip oldukları, eserin bir parçası olarak gösterilmiş olabilir. Bu, ölümlülerin kendi bugünlerini ve geleceklerini şekillendirmek için geçmişlerine bakmaları gerektiği fikrini yansıtabilir. İki ölümlünün Clotho ve Lachesis'in yanında yer alması, insanların genellikle bugünlerine ve geleceklerine odaklanmalarını simgeleyebilmektedir. Bu durum insanların kendi yaşamlarında aldıkları kararların, kaderlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ölümlülerin Atropos'a bakıyor gibi görünmeleri geçmiş, bugün ve gelecek üzerindeki etkisini vurgulayabilir. Bu, Mowbray'in eserindeki ölümlülerin, insanların kendi kaderlerini şekillendirmedeki rollerini ve seçimlerinin önemini temsil ettiğini düşündürebilir.

Resim 3: Les Fates (Kaderler), Francesco de' Rossi (Francesco Salviati), 1550, Florence.

Francesco de' Rossi, daha çok bilinen adıyla Francesco Salviati (1510-156), Rönesans dönemi İtalyan ressamıdır. Salviati'nin "Les Fates (Kaderler)" adlı bu eseri, döneminin sanat tarzı özelliklerini büyük ölçüde yansıtan önemli yapıtlarından birisidir. Sanatçının 1550 yılında tamamladığı bu yağlı boya çalışması, Rönesans'ın geç dönemlerinde Maniyerizm akımının etkilerini taşımaktadır. Eser, diğer sanat dönemleri ressamlarının Moira temalı çalışmaları ile kıyaslandığında özellikle mekân kavramının belirsizliğiyle dikkat çekmektedir. Maniyerizm akımının özelliklerine uygun olarak, figürlerin elleri ve yüzleri, estetik değerlerin karşısında yaşlandırılmış ve uzun bir şekilde tasvir edilmiştir. Figürlerin duruşları eserin dramatik etkisini artırmaktadır. Clotho'nun dik duruşu ve odaklı bakışları, yaşam ipliğini bükerken sergilemiş olduğu kararlılığını vurgularken Lachesis'in gözlerindeki derinlik ve ölçme hareketi, insan yaşamının uzunluğunun belirlenmesindeki ciddiyeti yansıtmaktadır. Atropos'un keskin bakışları ve belirgin bir şekilde tuttuğu kılıç ise göstergebilimsel olarak insan yaşamının sonunun kesinliğini vurgulamaktadır. Figürlerin bu özellikleri onları sadece mitolojik figürler olarak değil, aynı zamanda dönemin sanatsal anlayışının bir yansımasını temsil etmektedir. Eserin renk tonları, erken Rönesans dönemine kıyasla daha soğuk tonlardadır. Özellikle Atropos ve Lachesis, kompozisyonun ön planında yer alırken, Clotho ise arka planda, diğerlerine göre daha karanlık bir ortamda ve yüzü daha yaşlı bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu durum Clotho'nun diğer iki tanrıçaya göre daha arka planda ve belki de daha az etkili bir rolde olduğunu gösteriyor olabilir. Eser aynı zamanda Rönesans sanatının geç dönemlerindeki estetik ve stilistik değişimlerini de gözler önüne sermektedir. Bu eser, mitolojik figürlerin yalnızca klasik anlatılarda değil, aynı zamanda dönemin sanatsal akımlarında yeniden nasıl yorumlandığını göstermektedir. John Melhuish Strudwick (1849-1937), İngiliz Pre-Rafaelci ressam olarak tanınır ve eserleri incelik ve ölümden sonraki yaşamın temel niteliklerini örnekleyen bir üsluba sahiptir. Strudwick, genellikle geçen zamanı veya hayali, bir altın çağı konu alan eserler üretmiştir. "Sanatçı Resimlerinde Rönesans ve orta çağ tarzlarının bir karışımını sergilemekte ve özellikle perdelik kumaşlar ve aksesuarların işlenmesinde kullandığı ayrıntılar dikkat çekmektedir" (Sanal-1). Eserlerinde genellikle efsanevi ve sembolik konuları tasvir eden John Melhuish Strudwick'in 1885 tarihli 'Altın İplik' adlı çalışması (Resim 4), Pre-Raphaelite sanat akımının

özelliklerini yansıtan bir eserdir. Pre-Raphaelite kardeşliği, 1848'de Londra'da kurulan ve Raphael'in Rönesans dönemi sanatına karşı çıkan genç sanatçılar ve bir yazar tarafından oluşturulan gizli bir topluluktur. Bu grup, dönemin popüler tür resimlerinin yüzeyselliğine karşı çıkarak, doğaya dönüşü ve azami gerçekçilikle işlenen ciddi konuları savunmuştur.

Resim 4: Les Moires (Altın İplik), John Melhuish Strudwick, 1885, Tate Gallery, Londra

Pre-Raphaelite Kardeşliği'nin sanat anlayışı, birçok genç ressamı etkilemiştir. Kardeşlik, gerçekçi doğa ve figür tasvirlerine odaklanmıştır ve bunları tarihî, edebî hikayelerle veya modern yaşam veya dini temalarla resimlerinde kullanmıştır. Yani genç ressamlar, sahneleri gerçekçi ve doğal bir şekilde betimlemeyi, her figürü doğrudan bir modele dayandırarak ve sanatsal düzenlemelere başvurmadan tercih etmişlerdir. Ancak, aynı zamanda, kendi sembolizmlerini de geliştirmişlerdir. Bu şekilde, herhangi bir sanatsal düzenleme olmadan gerçekçi bir tasvir ile özgün bir sembolizm anlayışını bir araya getirmişlerdir (Yaşdağ, 2017: 174). Bu eser Pre-Raphaelite sanatçılarının mitolojik konuları kendi dönemlerinin estetik ve felsefi anlayışlarına uygun bir şekilde yeniden yorumlamalarının bir örneğidir. Resimdeki mitolojik figürler sadece klasik anlatıların ötesinde, dönemin sanatsal ve toplumsal değerlerini de yansıtan karakterleri olarak sunulmaktadır. Bu yaklaşım, sanatın sadece estetik bir ifade olmaktan öte, dönemin ruhunu ve düşünce yapısını da yansıtması gerektiğini vurgulamaktadır.

Strudwick'in "Altın İplik" isimli eserinde Pre-Raphaelite akımının doğaya dönüş, yoğun renk kullanımı ve mekân perspektifi gibi özellikleri göze çarpmaktadır. Tanrıçalar, doğal bir ortam içinde, detaylı ve gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir. Figürlerin yüz ifadeleri, duygusal derinliği ve karakterlerin iç dünyasını yansıtacak şekilde net bir biçimde betimlenmiştir. Eserde, Moira'ların görevlerini yerine getirdiği andaki duruşları dikkat çekicidir. Clotho ve Lachesis, ön planda ipleri eğirirken, Atropos ise, ipleri kesmek için onların işlerini tamamlamalarını beklercesine düşünceli bir şekilde eli çenesinde resmedilmiştir.

Bu tasvir, önceki dönemlerde yapılan çalışmalardan farklı olarak, ölüm kararının verilmesi ve ipin kesilmesi sahnesinden uzak bir anı yakalamaktadır. Mekânsal anlamda resim iki eşit parçaya bölünmüştür. Çiftin bulunduğu mekân çiftin haricinde pek çok figürlerle doludur ve mekânın derinliği bu figürler sayesinde oluşmaktadır. Alt kısımda ise Moira'lar görevlerini yaparken üst kısımda var olan mekânın aksine daha soğuk bir mekân bulunmaktadır. Mekâna derinlik veren ve yaşama açılan küçük bir alanın verdiği ışık ise altın renkli ipin belirginliğini daha da ön plana çıkarmaktadır.

Resim 5: Alexander Rothaug, Die drei Parzen (Üç Kader), 1910

Moira'ları resimlerinde tasvir eden bir diğer sanatçı Alexander Rothaug, 1870 yılında Avusturya'nın Viyana şehrinde doğmuş ve 1946 yılında aynı yerde ölmüştür. Kendisi, Rönesans ve Barok tarzlarının etkisini taşıyan Avusturya'lı bir ressamdır. Die drei Parzen (Üç Kader) adlı eseri, ünlü Yunan mitolojisindeki Moira'ları temsil eden eseridir. Rothaug'un eserlerindeki figürler, detaylı ve duygusal bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu eserin figürleri, insanın kaderinin kontrolünü ellerinde tutarken, yüz ifadeleri ve duruşlarındaki derinlik, eserin duygusal ve sembolik boyutunu vurgulamaktadır. Ayrıca, eserin renk paleti ve aydınlatması da sahnenin dramatik etkisini artırarak izleyiciye Moira'ların gücünü ve etkisini hissettirmektedir. Eserin bütün kompozisyonu, büyük bir boyalı rölyefe benzemektedir. Sanatçı her birinin kişiliğini iletmek amacıyla, minyatürleştirilmiş gibi görünen figürleri resmin alt kısmına yerleştirmiştir. Kompozisyon olarak diğer çalışmalara kıyasla çok sıra dışı oturuşları yoktur. Tanrıçalar yine olması gereken görevlerini yerine getirmektedir. Ancak eser içerisinde bulunan küçük çıplak minyatür resimler, tanrıçaların yapmış olduğu görevlerin anlamını ön plana çıkarmaktadır. Solda yeni hayatın simgesi olan çıplak bir anne ve çocuk bulunurken; sağda dans eden mutlu çıplak bir aile, hayatın devamını temsil etmektedir. Atropos'un tam alt kısmında ise ölmüş bir beden yer almaktadır. Clothon ve Lachesis'in ilham verici güzeliği karşısında Atropos'un ölümü temsil etmesinden kaynaklı mumyalanmış bir bendene sahip gibi görünmesi ise ölümü daha çok ön plana çıkarmak istemesinden kaynaklı olabilir. Çünkü sanatçı resmin merkezine Atropos'u yerleştirmiş ve esere bakan ilk kişinin ölümle karşı karşıya kalmasını sağlamıştır. Yani bu tanrıçaların bir iplikle yapmış olduğu görevleri alttaki temsili figürler net bir şekilde açıklamıştır. Beyaz mermer basamaklar çalışmaya özellikle güzel bir etki bırakmıştır. Bu mimari etkiler ise Barok dönemi özelliklerini ön plana çıkarmaktadır.

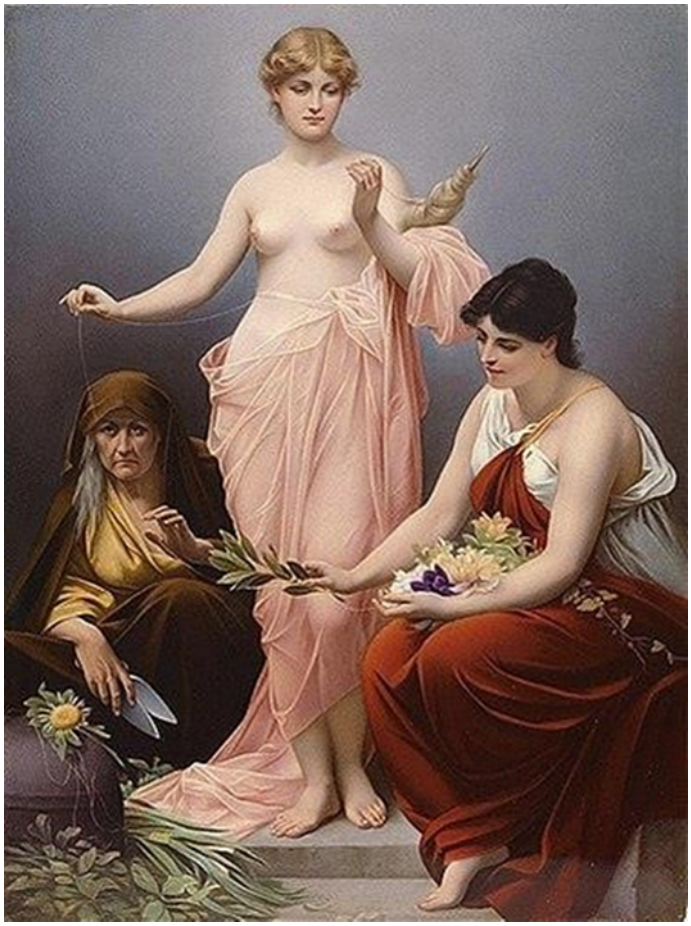

Resim 6: Paul Thumann, Üç Kader, 1880

Paul Thumann (1834-1908), 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başlarında yaşamış Alman kökenli Avusturyalı bir ressamdır. Sanatçı 19. yüzyılın sonlarına doğru etkisini gösteren ve genellikle mitolojik, tarihî ve edebi konuları işleyen ressamların yer aldığı Neoklasik akıma dahildir. Bu akım, Antik Yunan ve Roma sanatına olan ilgiyi yeniden canlandırmayı ve klasik estetik değerlere geri dönmeyi amaçlamaktadır. Thumann'ın eserleri, bu akımın karakteristik özelliklerini taşırken, özellikle tarihî ve mitolojik konuları işleme ve detaylı figür çizimleriyle dikkat çekmektedir. Dikkat çeken en önemli eserlerinden birisi de 'Üç Kader' isimli eseridir. Bu eser Avrupa tarzında bir ortamda Yunan mitolojisinin Moira'larını göstermektedir. Üç Kader'in birçok tasviri ve sanatsal yorumunda olduğu gibi, Paul Thumann Clotho'yu ve Lachesis'i genç ve canlı, Atropos'u ise yaşlı olarak tasvir etmiştir. Resimde Clotho, narin ve kadınsı yüz hatlarına sahip açık pembe bir kıyafet içinde, göğüs bölgesi açık şekilde ayakta durmaktadır. Clotho, bu resmin yapıldığı dönemde Avrupa'da klasik olarak güzel sayılabilecek birçok özellikle tasvir edilmiştir. Yanaklarında biraz pembe olan, kusurları ve kırışıkları olmayan çok açık bir teni vardır. Ayrıca sarı saçları var ve mükemmel vücudunu gösteren forma uyan bir elbise giymiştir. Bütün bunlar gerçekten aynı noktaya ulaşmak için: Clotho çok kadınsı çünkü görevinden memnun görünmektedir. Clotho, tartışmasız, üçünün de en zevkli görevine sahiptir, o sadece ipliği büker ve bir kişinin kaderinin sonuyla hiçbir ilgisi yoktur; o sadece ipliği bükmektedir (Sanal-2). Sağdaki Lachesis de kırmızı kuşaklı beyaz bir kıyafet giymiş, narin yüz hatlarıyla resimlenmiştir. Aynı şekilde, Lachesis de kadınsı ve nazik olarak tasvir edilmiştir. Cildi de çok açık ve lekesiz görünmektedir. Clotho'dan daha mütevazı giyinmiş, üzerine kırmızı bir elbise beyaz bir cübbe giymiştir. Figür çiçekleri ve yaprak dallarını tutarken gösterilmiştir. Koyu renk saçları ve daha mütevazı kıyafetleri nedeniyle resmin en güzel figürü olarak kabul edilmemesi olasıdır. Ancak Atropos diğerlerini aksine kahverengi giyinmiş ve ekşi yüzlü yaşlı bir kadın olarak tasvir edilmiştir. Paul Thumann'ın Üç Kader'i klasik bir yaklaşım ve tasviri sunarken aynı zamanda kaderlerin her bir tavrını ve sonsuza kadar gerçekleştirmeye mahkûm oldukları işi aktarmaktadır. Atropos'un, kendisinden istenen görevden kesinlikle etkilenmiş gibi görünmesi sanatçının en büyük ustalığının göstergesi sayılabilir. Resimde, kız kardeşlerinden ne kadar farklı tasvir edildiği görülmektedir. Atropos, cildinin neredeyse tamamını kaplayan sade kahverengi giysiler içindedir. Görünen küçük teninden, diğer

ikisinden biraz daha koyu bir ten tonunda, kafasında ve ellerinde birçok kırışıkla tasvir edildiğini görebilmekteyiz. Saçları dağınık ve gri ve yüzünde acı bir ifade vardır. Aynı zamanda Atropos'un ayaklarının dibinde ölmekte olan yapraklarla makas taşırken tasvir edilmesi yaşamın sonu anlatımını iki kat kuvvetlendirmektedir. Yüz ifadesine bakıldığında ise bu duruma kendisine zarar veren ve kendini sunma şeklini etkileyen görevin neden olduğunu anlayabilmek zor değildir. Bu, onun görevinin getirdiği yükün ve bu yükün onun kişiliği üzerindeki etkisinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Resim 7: Jacek Malczwecki, Assisi'li Aziz Francis, 1908, Varşova'daki Ulusal Müze, Polonya

Assisi'li Aziz Francis, Polonyalı sanatçı Jacek Malczwecki'nin (1854–1929) Moira'ları bambaşka bir üslup ile oluşturduğu bir yağlı boya eseridir. Malczwecki, sanatı boyunca senkretizmi bir tema olarak kullanmasıyla bilinen bir sanatçı olmuştur. Bu durum ise eserlerinde kültürel etkileşimin izlerin görünmesini sağlayarak "Senkretizm" kavramın ön plana çıkmasını sağlamıştır. "Senkretizm farklı toplum geleneklerinin karşılıklı etkileşimleri sonucunda ortaya çıkmakta olan yeni gelenek, görenek, kültürel oluşum ve düşünce tarzlarını ifade etmenin yoludur" (Gündüz, 1998: 39). Sanatçı bu yolu eserlerinden ve özellikle "Assisi'li Aziz Francis" eserinde Yunan miti ve Hıristiyanlık figürlerini birleştirerek evrensel gerçek hakkında bir açıklama yapmak için kullandığı anlaşılmaktadır. Bu eserde Malczewski, büyüleyici alegorik kompozisyonda Moira'ları çağdaşlaştırarak baş rol konumuna getirmeyi başarmıştır. Üç Kader Tanrıçalarının konumlandırılmasına bakıldığında Clotho, pembe bir önlük giyen Saint Francis'in sağında; Atropos, elinde makasla açık mor bir önlükle onun sağında oturmakta; Lachesis, Saint Francis'in sol tarafında açık mavi bir önlük içindedir. Geçmiş, şimdi ve geleceğin ayrılması, Aziz Francis'in yenilmezliğine işaret ediyor gibi görünmektedir". (Morford, 2019: 137).

Resmin sağ tarafında, tipik olarak bu azizle ilişkilendirilen geleneksel kuşlar ve küçük hayvanlar yerine, bir grup yarı insan efsanevi yaratık yer alması eseri daha da geleneksel çalışmaların dışına çıkarırken eserin mitolojik etkisin yanında ayrıca fantastik bir etkinin doğmasına neden olmuştur. Genellikle bir dizi sembolik durumu ifade eden bu fantastik figürler, Francis'in doğayla olan ilişkisini, mistik deneyimlerini veya ruhani yolculuğunu temsil etmekte ve esere bakıldığında Moira teması dışında yorumlanabilecek pek çok düşünceye yöneltmektedir.

Resim 8: Peter Paul Rubens, Marie'nin Kaderini Döndüren Kaderler, 1622-1625, Louvre Müzesi, Paris, Fransa

Flaman Barok döneminden çıkan en etkili ressamlardan biri olan Peter Paul Rubens (1577–1640), dinamik kompozisyonları ile ön plana çıkan usta bir ressamdır. "İnsan figürlerini, gösterişli ve zengin renkli kumaşları ve genellikle hem Hıristiyan hem de klasik geleneklerden türetilen iyi geliştirilmiş temaları tasvir etmesiyle tanınmaktadır" (Belkin, 1998: 8). Rubens, hüküm süren Fransız hükümdarını gücendirmemeye çalıştığı bir siyasi çalkantı döneminde yaşamıştır. Bu nedenle, resimlerinde genellikle mitolojik imgelere, sembolik göndermelere, kötü alışkanlıkların ve erdemlerin kişileştirilmesine ve dini benzetmelere başvurarak gerçekliği perdelemeyi tercih etmiştir. Rubens'in 'tarihsel hakikat'e yaklaşımı, seçici veya daha kötüsü sahtekarca görünebilir, ancak o ne modern anlamda bir tarihçi ne de bir gazeteciydi; Medici döngüsü bir röportaj değil, şiirsel bir dönüşümü sergilemektedir (Belkin, 1998: 179).

Rubens'in "Marie'nin Kaderini Döndüren" isimli eseri Fransa Kralı IV. Henry'nin karısı Marie de' Medici için Paris'teki Lüksemburg Sarayı'nı süslemek üzere 1621'de görevlendirilen yirmi dört resim serisinin ilkine dahil etmiştir. Resimdeki mitolojik ve sembolik göndermeler, Maria de' Medici'nin kaderini ve yaşamını temsil eden bir dizi sahneyi anlatmaktadır. Rubens, kötü alışkanlıkların ve erdemlerin kişileştirilmesi, dini benzetmeler ve mitolojik imgeler aracılığıyla bu hikâyeyi anlatırken, tarihsel gerçekliği kahramanlık dışı veya belirsiz bir

gerçekliğin perdelemesiyle ifade eder. Bu esere odaklanıldığında izleyici tarafından fark edilen ilk durum Atropos'un makasının elinde olmayışıdır. Bu durum pek çok kaynakta sanatçı tarafından Kraliçe'nin (göreceli) ölümsüzlüğünü ima ettiğini vurgulamaya çalıştığı söylenmektedir. "Eserde Moiralar'ın yapmış oldukları görev ve sorumluluklar bu sefer Juno ve Jüpiter içindir. Juno, eser içerisinde Kraliçe'nin avatarı ve Jüpiter ise Kral olarak görünmektedir. Jüpiter'in karışıklığı göz önüne alındığında, bu, kraliyet ilişkisine dair derin bir kavrayışa işaret etmiş olabilmektedir" (Sanal-3). Figürlerin yüz ifadeleri, jestleri ve duruşları, resmin duygusal etkisini güçlendirmektedir. Maria'nın ifadesi belki de hükümdarlığındaki zorlukları veya zaferleri yansıtırken diğer figürlerin ifadeleri ve duruşları da resmin atmosferini ve hikayesini derinleştirmektedir.

Resim 9: Dariusz Labuzek, Üç Moira Boyama, 2018, ABD.

Moira'lar geçmişten günümüze pek çok sanatçının resimlerine ilham kaynağı olmuş ve günümüzde de bu durum hala devam etmektedir. Gelişen sanat akımları ve modern sanat düşünceleri, tanrıçaların klasik görünümlerinden çok daha farklılarını karşımıza çıkarmaktadır. Bu farklılıklar kimi zaman soyut eğilimli figürleri kimi zaman ise gerçeküstü bir yaklaşımla ifade edilmiştir. Soyut eğilimle oluşturulmuş Moira tasvirlerinin en şaşırtıcı örneğine Polonyalı günümüz sanatçısı Dariusz Labuzek'in ilkel tarzdaki resimlerinde görmekteyiz. Resimler bize sıçratılmış boya etkileri sayesinde 20. Yüzyıl soyut dışavurumcu ressam, Jackson Pollock'ı anımsatmaktadır. Eserin isminden dolayı ilk bakışta net algılanamayan figürler yavaş yavaş belirginleşmeye başlamaktadır. Ancak naif görüntüleri ağırlıklı olarak tasarım odaklıdır, soyut bir ressam estetiğine dayanan açıklayıcı bir kaliteye sahiptir. Soyutlama ve tasarımın yan yana gelmesi, resimlerini bu kadar çekici kılan şeydir; dokular, renkler ve fikirlerle doldurulacak kaplar olarak yaratılan figürleri, estetik açıdan güzel nesnelere olan arzumuzu beslemek için bir araya gelen kompozisyonlar olmuştur. Muhtemelen bir mimar ve film yapımcısı olarak aldığı eğitimden kaynaklanan heykelsi bir duyarlılığı besleyen Labuzek, resimlerinde genellikle aynı motifleri tekrarlamakta ancak her resim tamamen farklı bir sonuca ulaşmaktadır. Çıkış noktası doku, renk, çizgi, form gibi resimsel kavramlar arasındaki ilişki; Fikirler üzerindeki bu oyun, ona bir tabloyu nasıl gördüğümüzü, malzemenin derinliğini ve nüansını ve aynı zamanda resim düzlemini nasıl gördüğümüzü manipüle etme potansiyelini keşfetmesi için alan sağlamaktadır (Sanal-4). Sanatçının bu resmi sayesinde Moira'ların yapmış oldukları görevlerin anlaşılması oldukça zor gibi görünmektedir. Bunun yanında figürlerin hangi tanrıçaya ait olduğunu algılayabilmekte soyut eğilimin özelliklerinden dolayı oldukça zordur.

Resim 10: Dmitry Vorsin, Moirai, 2008, Rusya

Moirai isimli eser (Resim 10) 2008 yılında Sürrealist Rus sanatçı Dmitry Vorsin (1980) tarafından mürekkepli çay kartonu üzerine yapılmıştır. Moira'ların geleneksel yapıtlarının çok faklı versiyonu gibi görünen bu çalışma, figürlere ilk bakıldığın andan itibaren kader tanrıçalarının olduğu izlenimini vermektedir. Dmitry Vorsin, mistik erotik karakterlerini oluştururken yaşadığı gerçeküstü dünyalardan faydalanmaktadır. Salvador Dali'den ilham alan sanatçının bu çalışmasında da olduğu gibi figürler genellikle uzundur ve uzuvları kesiktir. "Vorsin'in resimlerinde, Batı sanatının tarihini yüzyıllardır meşgul eden konular ayırt edilebilir: idealize edilmiş bir biçim arayışı; bilim ve din arasındaki bağlantı, sanatçı, konu ve izleyici arasındaki zor oyun gibi görünmektedir" (Sanal -5). Resim incelendiğinde tanrıçalar bir figürün sırtından yukarı doğru hareketle uzanmaktadır. Figürlerin çarpık ve gerçek formun dışında oluşu, alınlarında bulunan büyük tek gözleri izleyiciyi fantastik bir kurgunun içerisine çekmektedir. Ancak Moira'ların yapmış olduğu görevlerin burada tam olarak resimlenmemiş olması "Üç Tanrıça" nın isimlerini belirlememize engel olmaktadır. Daha detaylı incelendiğinde ise soldaki figür Lachesis, hayatın akışını belirleyen ipliği ölçerken; ortada yer alan Clotho, sırtından yükselen erkek ve uzak mekânda duran kadın figürünün kaderini eğirmekte; Atropos ise, klasik tasvirlerinin dışında dişleriyle ipliği kesmek üzere resmedilmiştir.

Resim 11: Uğur Karabulut, Moira'nın Ömür İplikleri Serisi, 2021, İstanbul.

"Kader ve ölüm" teması yıllardır resim çalışmalarımın en önemli konusu olarak düşüncelerimin merkezini oluşturmaktadır. Özellikle bu temalar 2021 yıllarında Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet ÖZKARTAL'dan Sanatta Yeterlik eğitiminde almış olduğum "Din ve Mitoloji" dersinin etkileri sonucunda figüratif anlamda Moira Tanrıçaları ile desteklenmiştir. Yapılan çalışmalar iki ayrı seri olarak tamamlanmıştır. "Moira'nın Ömür İplikleri Serisi" ise bu çalışmanın ilkini oluşturmaktadır. Bu seri beş ayrı tablonun yan yana getirilmesi ile meydana gelmiştir. Orta merkezdeki resim 70x100 cm diğerleri ise 50x70cm boyutlarında yağlıboya tekniği ile oluşturulmuştur. Tabloların ayrı ayrı sergilenmemesinin nedeni anlatılan temanın, yani kişinin kader sürecinin var olan bütünlüğünü bozmamak içindir. Resim grubu, bir kişinin doğumunu simgeleyen ipliği bükmekte olan bir Clotho figüründen (En sol); hayatın akışını belirleyen ipliği ölçmekle görevli üç Lachesis'ten (Orta üçlü); insanın hayatına son vermek için ipliği kesen bir Atropos'tan (En sağ) oluşmaktadır. Lachesis'in diğer tanrıçalara kıyasla sayıca daha üstün tutulması kişi yaşamındaki en güzel anıların bu süreçte var olmasından kaynaklıdır. Figürler her bir panelde net bir şekilde cinsiyet yaklaşımı sunmamaktadır. Bu sebeple tanrıçaların cinsiyetleri anlaşılmadığı gibi figürler biçimsel anlamda deforme olmuş durumda tasvir edilmiştir. Bu deformasyon ile portrelerdeki parçalanmalar, tanrıçaların yapmış oldukları iş ve sorumlulukların zorluğunu ifade etmektedir. Figürlerin arka fonunda kullanılan renkler genellikle kişilerin geçirdiği güzel yaşantıların bir yansımasını vermektedir. Ancak Atropos'un baş çevresinde sunulan renk daha sıcak tonlarla çalışılmış ve bu durum ömür ipliğinin korkulu son buluşunun tedirginliğini yansıtmaktadır. İplikler altın iplik olarak oluşturularak yaşamın ne kadar değerli olduğunun bir göstergesi konumundadır.

Sonuç

Kader ve ölüm kavramı, fani olan her canlı için kaçınılmaz iki kavramdır. Bu kavramlar pek çok efsaneye ve mitolojik hikayelere yön vermiştir. Yunan mitolojisinden yola çıkarak yapılan araştırmalar sonucunda bu iki kavramın sadece Yunan değil Roma dahil pek çok mitolojide yerinin olduğu gözlemlenmiş ve insan yaşamını temsil eden ipliklerle görevlerini yapmakta oldukları görülmüştür. Disiplinler arası alanlarda edebiyat, tarih, sanat alanlarında birçok sanatçıyı etkisi altına alan bu kavramlar sanatçıların kendi dönemlerinin özellikleri çerçevesinde eserler üretmesini sağlamıştır. Özellikle bu makalenin konusu kapsamında sanat alanında farklı dönemlere istinaden Peter Paul Rubens, Jacek Malczwecki, Paul Thumann, Alexander Rothaug, John Melhuish Strudwick, Francesco Salviati, Henry Siddons Mowbray, Dmitry Vorsin, Dariusz Labuzek ve bu makalede analizi yapılmayan pek çok sanatçı Moira'ları kader ve ölümün temsilcileri olarak işlemiştir. Yapılan çalışmaların analizlerine bakıldığında ise her sanatçının atıfta bulunduğu bir konu bulunmaktadır. Bu çalışmalar Erken Rönesans'tan, Maniyerizme, Romantizim'den Pre-Raphealite akımına kadar çok fazla akıma dahil edildiği gözlemlenmiştir. Resimlerdeki Moira figürleri kimi zaman şık bir kıyafetle kimi zaman ise kıyafetsiz bir şekilde resmedilmiştir. Işık ve gölgenin Moiraların görevlerine göre ayarlandığı resimlerde genelde ölüm tanrıçası olan Atrapos'un karanlıklar içinde çirkin ve yaşlı bir yüzle resmedildiği bulgusuna rastlanmıştır. Clothon ve Lachesis ise daha çok temiz ve parlak renklerle ifade edilmiştir. Genel olarak üçlü olarak tasvir edilen Moira figürleri bazen tek bir şekilde bazen ise üçten daha fazla figür sayısı ile kompozisyonlara yerleştirilmiştir. Özellikle bu durumu Jacek Malczwecki,

Assisi'li Aziz Francis isimli eserinde ve Peter Paul Rubens'in Marie'nin Kaderini Döndüren Kader isimli eserde görebiliriz.

Günümüzde sanatçılar için hala ilham kaynağı olmaya devam eden ölüm ve kader kavramları, sanatçılar tarafından içselleştirilip Moira'ların çağdaşlaştırılmış versiyonları ile karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalarda ise resimlerin yaşam ve ölüm temasını yansıtırken figürlerin gittikçe soyutlaşmaya başladığı izlenmiştir. Ancak gerekli literatür ve resim araştırmaları sonucunda Avrupalı ressamlar dışında Türkiye sınırları içerisinde özellikle "Moira" figürlerini içeren çalışmalara ulaşılamamıştır. Bunun sonucunda ise kendi resim çalışmalarım arasında olan "Moira'nın Ömür İplikleri Serisi"nin bu kapsamda literatüre fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Artun, Erman. *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*, İstanbul: Kitabevi, 2009.

Belkin, Kristin Lohse. Rubens A&I. Londra: Phaidon Basın, 1998.

Del Pilar Couceiro, Maria. "Vigencia De Los Personajes Trasmundales Grecolatinos En La Poesía Bajomedieval Y Renacentista (I). Las Parcas" Literatura Medieval Renacentista En España, Líneas Y. Pautas. Salamanca: Seminario De Estudios Medievales Y Renacentistas, s. 451-464, 2012.

Erdoğan, Bayram. *Sorulara Türk Mitolojisi*, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2007.

Erhat, Azra. *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000.

Gündüz, Şinasi. Mitoloji ile İnanç Arasında. Ortadoğu Dinsel Gelenekleri Üzerine Yazılar. Samsun: Etüd Yayınları, 1998.

Morford, Mark. Classical Mythology. New York: Oxford Yayıncılık, 2019.

Raphals, Lisa. *Philosophy East and West*. University of Hawai'i Press, 2023.

Sarıkçıoğlu, Ekrem. *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi,* Isparta: Fakülte Kitabevi, 2022.

Shamas, Laura. Annawyn. "We Three": The Mythology of Shakespeare's Weird Sisters, 2007.

Yaşdağ, Meltem. "19. Yüzyılın Sıradışı Sanat Hareketi:Pre-Raphaelıte Kardeşliği Ve Sembolizmi". Sanat Tarihi Dergisi, 26.1, (Nisan 2017): 171-185.

Yorgun, Faruk. *Antik Yunan Tragedyalarında Tanrı ve Kader Kavramları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 2018.

Sanal Kaynakça

Sanal -1: https://www.hopkinscollection.com/greetingcards/prod_5946454-John-Melhuish-Strudwick-In-the-Golden-Days-1907.html Erişim Tarihi, 03.01.2024

Sanal -2: https://uw.manifoldapp.org/read/the- fates-moirai/section/180f0c0e-ae51-4f5c-b4b3-3d498a796c74. Erişim Adresi, 03.01.2024

Sanal-3: https://eclecticlight.co/2020/04/30/goddesses-of-the-week-the-fates/. Erişim Adresi, 04.01.2024

Sanal-4: https://www.dariuszlabuzekart.com/about. Erişim Adresi, 06.01.2024

Sanal-5: https://www.artmajeur.com/dmitry-vorsin/tr/artworks/12756920/moirai. Erisim Adresi: 14.01.2024.

Görsel Kaynakça

Resim 1: https://www.prints-online.com/p/164/clotho-lachesis-atropos-greek-fates-moirai-14217401.jpg.webp Erişim Tarihi, 14.11.2023

Resim 2: https://www.greekmythology.com/Other_Gods/The_Fates/the_fates.html. Erişim Tarihi, 14.11.2023

Resim 3: http://mementofrancais.blogspot.com/2009/11/le-mythe-des-parques.html. Erişim Tarihi, 16.11.2023

Resim 4: http://artcontrarian.blogspot.com/2020/04/john-melhuish-strudwick-disciple-of.html Erişim Tarihi, 16.11.2023

Resim 5: https://greekreporter.com/2021/07/05/the-moirai-the-fates-of-greek-mythology/ Erişim Tarihi, 17.11.2023

Resim 6: https://uw.manifoldapp.org/read/the-fates-moirai/section/180f0c0e-ae51-4f5c-b4b3- 3d498a796c74. Erişim Tarihi, 18.11.2023

Resim 7: https://uw.manifoldapp.org/read/the-fates-moirai/section/180f0c0e-ae51-4f5c-b4b3- 3d498a796c74. Erişim Tarihi, 19.11.2023

Resim 8: https://eclecticlight.co/2020/04/30/goddesses-of-the-week-the-fates/ Erişim Tarihi, 24.11.2023

Resim 9: https://www.saatchiart.com/art/Painting-The-Three-Moirai/115871/6363941/view. Erişim Tarihi, 28.11.2023

Resim 10: https://www.artmajeur.com/tr/dmitry-vorsin/artworks/12756920/moirai. Erişim Tarihi, 28.11.2023

İDİL

THE STORY IN THE PICTURES: THE YARN OF MOIRA'S LIFE

Uğur KARABULUT, Mehmet ÖZKARTAL

ABSTRACT

This article deals with the artistic representations of Moirai (Greek) and Fatae (Roman) goddesses, who are depicted as the texture of life and the functioning of fate in Classical Greek and Roman mythology, and their descriptive evolution in painting. In this article, which uses qualitative research method, it aims to shed light on the place of this subject in art history by focusing on the concepts of "Fate" and "Death", the historical and mythological background of Moiras, and the representation of these figures by painting artists, by using literature review and painting analysis techniques. Moiras, as representatives of fate and death, have an important place not only in mythological narratives but also in various branches of art. These figures, which we frequently encounter in works produced within the framework of painting, have been handled and interpreted by various artists in different periods of this art. When the necessary literature review was made, it was seen that these goddesses were frequently mentioned in both mythological stories and artistic works, and that they came to the fore as a representation in terms of concretizing fate and death, especially in mythological narratives. When many artists who used these goddesses symbolically in their paintings were examined, it was seen that although there were similarities in the themes used when depicting the figures, there were significant differences due to the effects of the artistic period they lived in and the styles and approaches they used.

Key Words: Death, Destiny, Moira, Mythology